

C-682/23. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. november 15.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Curtea de Apel Cluj (Románia)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. október 25.

Felperes:

E. B.SP. Z. O. O.

Alperes:

K. P.SP. Z. O. O.

Az alapeljárás tárgya

A Tribunalul Specializat Cluj (kolozsvári különös hatáskörű törvényszék, Románia) két, lengyel jog szerinti társaság szerződésen kívüli és szerződéses felelősséggel kapcsolatos jogvitájában a román bíróságok joghatóságának hiányára alapított kifogásnak helyt adó ítélete ellen a Curtea de Apel Cluj (kolozsvári ítélőtábla, Románia), a kérdést előterjesztő bíróság elé terjesztett jogorvoslati kérelem.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az EUMSZ 267. cikkén alapuló kérelem, amelynek tárgyát a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1215/2012 rendelet) 25. cikkének értelmezése képezi.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Úgy értelmezhető-e a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, [2012. december 12-i] 1215/2012 európai parlamenti és tanácsi rendelet 25. cikkének rendelkezései, hogy valamely vállalkozási szerződésből eredő követelés engedményese jogosult az eredeti szerződő féllel szemben a vállalkozási szerződésbe foglalt kizárólagos joghatósági megállapodásra hivatkozni abban az esetben, ha – a jogvita érdemére alkalmazandó nemzeti joggal összhangban – az engedményezési szerződés alapján a követelés és az ahhoz kapcsolódó jogok átszálltak, a szerződésből eredő kötelezettségek azonban nem?

2. A joghatósággal rendelkező bíróság meghatározása szempontjából a fentiekhez hasonló esetben relevanciával bír-e annak, a kizárólagos joghatósági megállapodást aláíró félnek a kifogása, akivel szemben az eljárás indul? Valamely bírósági eljárás megindítását megelőzően/azzal egyidejűleg az aláíró fél egyetértését kifejező új akaratnyilatkozata szükséges-e ahhoz, hogy a harmadik fél engedményes a kizárólagos joghatósági megállapodásra hivatkozhat?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

EUMSZ 267. cikk;

Az 1215/2012 rendelet 25. cikke és 7. cikkének 2. pontja;

2013. február 7-i Refcomp SpA ítélet, C-543/10, EU:C:2013:62;

2015. május 21-i CDC Hydrogen Peroxide ítélet, C-352/13, EU:C:2015:335;

2017. június 28-i Leventis eVafias ítélet, C-436/16, EU:C:2017:497;

2020. november 18-i DelayFix ítélet, C-519/19, EU:C:2020:933.

A hivatkozott nemzeti jogi rendelkezések

A lengyel polgári törvénykönyv 361–363., 415., 416., 471., 472., 509. és 647. cikke. A lengyel polgári törvénykönyv 509. cikkének (2) bekezdése szerint „a követeléssel együtt a követeléshez kapcsolódó jogok, konkrétan a késedelmi kamatra vonatkozó követelés is átszáll a vevőre.”

A Codul român de procedură civilă (román polgári perrendtartás) 1068. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „[v]agyonyjogi ügyekben a felek megállapodhatnak abban, hogy a határokon átnyúló vonatkozású jogviszonyból eredő tényleges vagy potenciális jogvita elbírálására melyik bíróság rendelkezik joghatósággal. A megállapodás írásban, távirat, telex, fax vagy bármely más, az írásbeli bizonyítást lehetővé tevő kommunikációs eszköz útján megkötendő. Ellenkező kikötés hiányában a választott bíróság joghatósága kizárólagos.”

A román polgári perrendtartás 1071. cikke, amelynek értelmében: „(1) A megkeresett bíróság – a joghatóságra vonatkozó nemzeti szabályok szerint eljárva – hivatalból megvizsgálja joghatóságát. Ha megállapítja, hogy sem ő, sem más román bíróság nem rendelkezik joghatósággal, az 1.070. cikk sérelme nélkül a keresetlevelet mint a román bíróságok joghatósága alá nem tartozót elutasítja. A bíróság határozata a felsőbb szintű bíróság előtt megtámadható. (2) A román bíróság joghatóságának hiánya az eljárás bármely szakaszában, így közvetlenül a jogorvoslati eljárás során is felhozható. Az 1.067. cikk rendelkezései továbbra is alkalmazandók.”

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 Az E. B.SP. Z. O. O. (lengyel jog szerinti jogi személy; a továbbiakban: E. B.SP. vagy felperes) 2021. december 21-én a K. P.SP. Z. O. O-val (lengyel jog szerinti jogi személy; a továbbiakban: K. P.SP. vagy alperes) szemben keresetet terjesztett a Tribunalul Specializat Cluj (kolozsvári különös hatáskörű törvényszék) elé, amelyben a K. P.SP. szerződésen kívüli és szerződéses felelősségére hivatkozással, kártérítés jogcímén a K. P.SP. 14 092 308 lengyel zloty (PLN) összeg, valamint a késedelmi kamatok és az említett összeg behajtásával kapcsolatban felmerülő további költségek megfizetésére kötelezését kérte.
- 2 Az E. B.SP. ugyanis 2017. március 24-én lengyelországi földterületnek fatermékgyár építése céljából történő előkészítésére vonatkozó vállalkozási szerződést kötött az E.PL-lel (lengyel jog szerinti jogi személy). Az E. B.SP. 2017. július 24-én pedig szerződést kötött az E.PL-lel az említett lengyelországi gyár építésének fő munkálataira vonatkozóan. Az E.PL. 2017. március 4-én a munkák alvállalkozásba adása céljából szerződést kötött az E. S. A-val (a román jog szerinti jogi személy). Az E. S. A. 2017. július 10-én a munkák alvállalkozásba adása céljából további szerződést kötött a K. P.SP.-vel (lengyel jog szerinti jogi személy). A fenti szerződések mindegyikére – azok feltételeinek megfelelően – a lengyel jog volt az irányadó.
- 3 Az E. S. A. 2021. december 16-án az E. B.SP. javára szerződéssel engedményezte azt, a 14 050 878,35 PLN összegű kártérítésre irányuló követelést, amellyel – a 2017. július 10-én kötött alvállalkozási szerződésből eredő kötelezettségek teljesítésének a K. P.SP. általi elmulasztása miatt állítólagosan elszenvedett kár jogcímén – a K. P.SP.-vel szemben állítólagosan rendelkezett.
- 4 Az E. B.SP. követelésének alátámasztása céljából mind a K. P.SP. szerződésen kívüli felelősségére (a lengyel polgári törvénykönyv 361–363. cikkével összefüggésben értelmezett 415. és 416. cikke), mind annak szerződéses felelősségére (a lengyel polgári törvénykönyv 647. és 361–363. cikkével összefüggésben értelmezett 471. és 472. cikke) hivatkozott, és a joghatóság Tribunalul Specializat Clujra (kolozsvári különös hatáskörű törvényszék) ruházásának igazolása céljából az E. S. A. és a K. P.SP. által 2017. július 10-én kötött alvállalkozási szerződésben foglalt kizárólagos joghatósági megállapodásra

utalt, amelynek alapján „az esetleges jogviták rendezésére a szerződő fél székhelye szerint illetékes bíróság rendelkezik joghatósággal.” Az E. B.SP. egyrészt azzal érvelt, hogy az ügy érdemére alkalmazandó nemzeti jog, azaz a lengyel polgári törvénykönyv 509. cikkének (2) bekezdése alapján nem csak a követelés, hanem az ahhoz kapcsolódó jogok is átszálltak rá. Másrészt utalt az 1215/2012 rendelet 25. cikkére.

- 5 A K. P.SP. viszonkeresetében a román bíróságok joghatóságának hiányára vonatkozó kifogást emelt a) a szerződésen kívüli felelősségen alapuló követeléseket illetően az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontja alapján (a K. P.SP. azt állítja, hogy a terhére rótt károkozó esemény Lengyelországban következett be, így a jogvita elbírálására a lengyel bíróságok rendelkeznek joghatósággal), b) a szerződéses felelősségen alapuló követeléseket illetően pedig az alapján, hogy az E. B.SP. harmadik félnek minősül a kizárólagos joghatósági megállapodást tartalmazó szerződés szempontjából, és hogy engedményesi minősége nem jogosítja fel arra, hogy a kizárólagos joghatósági megállapodás rendelkezéseire hivatkozzon.
- 6 A Tribunalul Specializat Cluj (kolozsvári különös hatáskörű törvényszék) 2022. december 19-i ítéletével helyt adott a K. P.SP. joghatóság hiányára alapított kifogásának, következésképpen elutasította a keresetet, mivel arra a román bíróságok joghatósága nem terjed ki.
- 7 Az E. B.SP. 2023. április 11-én ezen ítélet ellen jogorvoslati kérelmet terjesztett a Curtea de Apel Cluj (kolozsvári ítéletábra, Románia) elé.

Az alapeljárás feleinek alapvető érvei

- 8 A felperes azzal érvel, hogy a lengyel polgári törvénykönyv 509. cikkének (2) bekezdése értelmében a követelés engedményezésére irányuló szerződés esetén a követeléshez kapcsolódó jogok, különösen a késedelmi kamatra vonatkozó követelés a követeléssel együtt átszáll a vevőre, és kiemeli, hogy a követelés engedményezése a követelésnek az engedményező/vevő vagyonába történő átruházásával jár, de nem jelenti az engedményező engedményezett követelés kötelezettjével szembeni kötelezettségeinek átruházását. Arra is rámutat, hogy Lengyelország legfelsőbb bíróságának ítélkezési gyakorlata szerint az átruházott követeléssel együtt az e követeléshez kapcsolódó jogok, többek között a joghatóság kiterjesztéséről szóló megállapodásban meghatározott bíróság előtti eljárás lehetősége is átszáll.
- 9 Az E. B.SP. a Bíróság által az 1215/2012 rendelet 25. cikkének értelmezésével kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában, vagyis a C-543/10., C-352/13, C-519/19. és C-436/16. sz. ítéletben kidolgozott elvekre utal. Ezt követően előadja, hogy a kizárólagos joghatósági megállapodás célja az, hogy a felek egyetértését kifejező akaratnyilatkozatának megfelelően meghatározza a megkeresett bíróság joghatóságát valamely fennálló vagy potenciális jogvitában, és hogy vagylagosak azok, a Bíróság által az ítélkezési gyakorlatában előírt kritériumok – vagyis a

harmadik fél hozzájárulása vagy az eredeti szerződő fél jogainak és kötelezettségeinek harmadik félre történő átszállása –, amelyeknek a nemzeti bíróság által a kizárólagos joghatósági megállapodás alkalmazhatóságának meghatározása céljából elvégzendő ellenőrzések során teljesíteniük kell.

- 10 A felperes álláspontja szerint – függetlenül attól, hogy a harmadik fél mikor fejezi ki hozzájárulását – a kizárólagos joghatósági megállapodáshoz való csatlakozása elegendő e megállapodás alkalmazásához, és a szerződő fél újbóli egyetértésére már nincs szükség, tekintettel arra, hogy a fent említett megállapodás már az elfogadásának időpontjától kezdve köti. A nemzeti bíróság ezért már nem köteles vizsgálni, hogy az eredeti szerződő fél jogai és kötelezettségei átszállnak-e a harmadik félre, mivel ez a kizárólagos joghatósági megállapodás érvényesülése ellenőrzésének másodlagos és vagylagos kritériuma.
- 11 Ezenfelül a felperes előadja, hogy a C-543/10., C-352/13. és C-519/19. sz. ítélet ténybeli előfeltevései eltérnek az alapügyben foglaltaktól, mivel ezekben az ügyekben a harmadik fél a polgári jogi joghatósági szabályok alapján járt el valamely, szerződést aláíró féllel szemben, és a kizárólagos joghatósági megállapodást tartalmazó szerződést aláíró fél a harmadik fél kárára érvényesítette e megállapodást. A C-436/16. sz. ügyben ugyanakkor a jogvitát a kizárólagos joghatósági megállapodást aláíró fél indította harmadik féllel szemben az 1215/2012 rendelet 25. cikkétől eltérő szabályok alapján meghatározott bíróság előtt, és a megállapodáshoz semmilyen módon nem kapcsolódó harmadik fél a megkeresett bíróság joghatóságának kifogásolása céljából hivatkozott e megállapodásra. Ezen ügyekkel ellentétben a felperes az alapügyben a kizárólagos joghatósági megállapodást tartalmazó alvállalkozási szerződésből eredő követelés engedményesének minősül, ezért jogosult e megállapodásra hivatkozva eljárást indítani a felek által az eredeti szerződésben választott bíróság előtt.
- 12 Az E. B.SP. kiemeli, hogy az eredeti szerződő fél jogainak és kötelezettségeinek a harmadik félre történő átszállása a kizárólagos joghatósági megállapodás alkalmazhatóságának másodlagos feltételeként akkor válik relevánssá, ha a megállapodást aláíró másik fél arra harmadik féllel szemben hivatkozik, ami szükségessé teszi annak tisztázását, hogy a harmadik fél köteles-e betartani a kizárólagos joghatósági megállapodást. Az alapügyben márpedig a harmadik személlyel szemben nem hivatkoznak a kizárólagos joghatósági megállapodás tiszteletben tartására, éppen ellenkezőleg, a harmadik személy az, aki él az e megállapodásra való hivatkozásnak őt a követelésnek az ügy érdemére alkalmazandó nemzeti jog szerinti engedményezéséből eredő joghatóságok alapján megillető jogával.
- 13 A felperes végül előadja, hogy a Bíróság 1215/2012 rendelet 25. cikkének a fuvarlevéllel (C-71/83, C-159/97, C-387/98), a biztosítási szerződéssel (C-201/82) és a társasági szerződéssel (C-214/89) összefüggésben történő értelmezésére vonatkozó ítélkezési gyakorlatának egésze azt az álláspontot támasztja alá, hogy a joghatósági megállapodás azzal a harmadik személlyel szemben is érvényesíthető, akire/amelyre a megállapodást aláíró fél jogai és kötelezettségei átszállnak,

hasonlóan ahhoz, hogy a kizárólagos joghatósági megállapodásra hivatkozhat az a személy is, aki nem részese a szerződésnek, de a szerződésből eredő jogokat szerez, és a másik fél szerződés megkötésekor adott hozzájárulása elegendő, feltéve, hogy az a szerződési feltételekben egyértelműen kifejezésre jutott.

- 14 A felperes a kérdést előterjesztő bíróságra bízta annak eldöntését, hogy alkalmazza-e az EUMSZ 267. cikkben szabályozott előzetes döntéshozatali mechanizmust, mindazonáltal az előzetes döntéshozatalra való utalást hasznosnak vélte.
- 15 Az alperes az eljárásban a felperesével szöges ellentétben álló álláspontot képviselt, amelynek középpontjában az 1215/2012 rendelet 25. cikke rendelkezései akaratszabadság elve és a kizárólagos joghatósági megállapodás *intuitu personae* jellege tükrében történő értelmezésének elve állt.
- 16 Az alperes álláspontja szerint a kizárólagos joghatósági megállapodás harmadik személlyel szemben nem, kizárólag a szerződő felek viszonyában fejthet ki joghatást, és ez a szóban forgó megállapodás *intuitu personae* jellegén alapul, amely a felek közötti tárgyalásokból ered, és szigorúan a megállapodást megkötő másik fél személyéhez kapcsolódik. Mivel az 1215/2012 rendelet 25. cikke értelmében a kizárólagos joghatósági megállapodás érvényességének anyagi jogi feltétele az adott bíróság által eldöntendő esetleges jogvitát eredményező jogviszony kifejezett megjelölése, a jogvitában érintett felek között minden esetben lennie kell joghatósági megállapodásnak, amelyet – mivel önálló jellegű – az annak alapját képező szerződéstől külön kell értékelni. Az emellett szóló egyik érv az, hogy az 1215/2012 rendelet értelmében a joghatósági megállapodás 25. cikkben szereplő szabályozása független a felek kötelezettségvállalásaira vonatkozó nemzeti jogszabályok kérdésétől.
- 17 Ezenfelül a K. P.SP. azt is kiemelte, hogy a 25. cikkben szereplő szabályozás a felek autonómiájának elvén alapul, ahogyan azt az 1215/2012 rendelet (19) preambulumbekzdése rögzíti, és rámutatott arra, hogy ezen elv alapján harmadik fél nem hivatkozhat kizárólagos joghatósági megállapodásra az e megállapodást aláíró féllel szemben, mivel ez utóbbi az említett megállapodáshoz való hozzájárulását a szerződéses partnerével létesített jogviszonyára tekintettel fejezte ki, és az utóbbival való jogviszonyára korlátozódik, nem pedig az eredeti szerződésből származó jogokat megszerző harmadik felekkel fennálló jogviszonyára.
- 18 Az alperes végül azzal érvelt, hogy az 1215/2012 rendelet 25. cikkében foglalt szabály kivételes jellegű, ezért azt megszorítóan kell értelmezni és alkalmazni, mivel az abban előírányzott eset szerint a felek között olyan megállapodás áll fenn, amelynek értelmében adott jogviszony tekintetében felmerülő jogvita elbírálására valamely tagállam bírósága rendelkezik joghatósággal, a joghatóságra vonatkozó megállapodásnak tehát maguktól a jogvitában érintett felektől kell származnia.

- 19 Az alperes elviekben kifogásolta a Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését, másodlagosan pedig négy olyan kérdést fogalmazott meg, amelyek általánosságban az 1215/2012 rendelet 25. cikke értelmezésének szükségességére mutatnak rá.

Az előzetes döntéshozatalra utalás indokainak rövid bemutatása

- 20 A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az 1215/2012 rendelet 25. cikkének a felek által előadott két értelmezési változata elfogadható abban a konkrét esetben, amelyben a kizárólagos joghatósági megállapodásra hivatkozó harmadik személy az e megállapodást tartalmazó szerződésből eredő követeléshez való jogok engedményesének minősül, és a választott nemzeti jog, a *lex causae*, jelen ügyben a lengyel jog szerint kizárólag a követeléshez való jog és az e joghoz kapcsolódó jogok szállnak át az engedményesre, az eredeti szerződő felet terhelő kötelezettségek nem.
- 21 Az 1215/2012 rendelet 25. cikkének a fellebbviteli bíróság általi értelmezésével kapcsolatos nehézség különösen abban rejlik, hogy bár az engedményező szerződő fél összes joga és kötelezettsége nem szállt át teljes mértékben a harmadik személy engedményesre, az mégis hivatkozik a kizárólagos joghatósági megállapodásra, ezáltal az engedményezett követelés – a szerződés aláírásával a szóban forgó megállapodást elfogadó – kötelezettjével szemben érvényesít jogot.
- 22 A kérdést előterjesztő bíróság – a felperes által a kizárólagos joghatósági megállapodás érvényesítése céljából hivatkozott jogalapot, vagyis azt illetően, hogy az ügy érdemére alkalmazandó nemzeti jog szerint a felperesre a követeléssel együtt az ahhoz kapcsolódó jogok is átszálltak – megállapítja, hogy bár az, hogy adott bírósághoz fordulás kizárólagos joghatósági megállapodáson alapuló joga főszabály szerint az engedményezett követeléshez képest járulékos-e, a nemzeti jog szabályainak hatálya alá tartozó kérdés is lehet, nem hagyható figyelmen kívül, hogy láthatólag az engedményes az, aki a szerződésben foglalt kizárólagos joghatósági megállapodásra az engedményező javára szerződésben elismert jog gyakorlása során és nem olyan kötelezettség alapján hivatkozik, amelyért őt terhelné a felelősség.
- 23 A kérdést előterjesztő bíróság egyébiránt elismeri, nem tagadható, hogy a kizárólagos joghatósági megállapodás 1215/2012 rendelet révén történő szabályozásának indoka a szerződő felek autonómiájának elvében rejlik, amely szerint az adott jogviszonyból eredő jelenlegi vagy jövőbeli jogviták tekintetében egy adott bíróságra vonatkozóan a felek egyetértését kifejező akaratnyilatkozatának kell érvényesülnie. Ezen elv értelmében valamely joghatósági megállapodás kizárólag az azt megkötő felek vonatkozásában válhat alkalmazhatóvá, és úgy tűnik, hogy harmadik fél – még ha az alapul szolgáló szerződésből eredő bizonyos, követeléshez fűződő jogokat szerez is – nem hivatkozhat a joghatósági megállapodásra, amely egyedül az eredeti szerződő feleket köti. A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben utal a Bíróság

- C-436/16. sz. ítéletére (35–37. pont) és C-519/19. sz. ítéletére (42–44. pont), amelyben a Bíróság megemlíti, hogy a felek kizárólagos joghatósági megállapodáshoz való hozzájárulása vizsgálatának a jogvitában érintett mindkét félre, a megállapodásra hivatkozó félre és arra a félre is kell vonatkoznia, akivel szemben az a megállapodásra hivatkozik, és hogy a megállapodást aláíró fél hozzájárulását a jogvitában vele szemben álló féllel összefüggésben is értékelni kell.
- 24 A kérdést előterjesztő bíróság a Bíróságnak az 1215/2012 rendelet 25. cikkének egyes szűk szakterületeken, például a fuvarlevél (C-71/83, C-159/97, C-387/98), a biztosítások (C-201/82) és a társaságok (C-214/89) területén történő értelmezésével kapcsolatos kiterjedt ítélkezési gyakorlatát illetően előadja, hogy a szóban forgó értelmezés azokra a területekre korlátozódik, amelyekre vonatkozik.
- 25 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a Bíróság az ítélkezési gyakorlatában valamely kizárólagos joghatósági megállapodás érvényesítése céljából kidolgozott kritériumokat olyan ügyekben határozta meg, amelyekben e megállapodásra az azt alá nem író harmadik féllel szemben hivatkoztak, és megállapítást nyert, hogy meg kell vizsgálni, e harmadik fél kifejezte-e erre vonatkozó egyetértését, vagy épp ellenkezőleg, a felek valamennyi joga és kötelezettsége átszállt rá, ezáltal a megállapodás tiszteletben tartására is kötelezettséget vállalt-e (C-543/10., C-352/13., C-519/19. sz. ügyek). Rámutat arra, hogy kizárólag a C-436/16. sz. ügyben hivatkozott harmadik fél a kizárólagos joghatósági megállapodásra. Az alapügyben azonban a kizárólagos joghatósági megállapodásra nem hivatkoztak harmadik féllel szemben annak ellenőrzése céljából, hogy az – a Bíróság ítélkezési gyakorlatában kidolgozott kritériumoknak megfelelően – kivált-e joghatásokat.
- 26 A kérdést előterjesztő bíróság megítélése szerint ezért hasznos bizonyos kérdéseket feltenni annak tisztázása érdekében, hogy i. hogyan értelmezendő az 1215/2012 rendelet 25. cikke abban a konkrét esetben, amelyben a kizárólagos joghatósági megállapodásra olyan engedményes hivatkozik, amely követelés engedményezésére irányuló szerződés alapján jogokat szerzett abból az alapul szolgáló szerződésből, amelyben a kizárólagos joghatósági megállapodás szerepel, ii. valamint hogy a) a kizárólagos joghatósági megállapodást aláíró fél eljárásbeli álláspontja relevanciával bír-e a szóban forgó megállapodás érvényesítése szempontjából, és hogy b) a harmadik fél által hivatkozott ilyen megállapodás érvényesítéséhez a megállapodást aláíró fél egyetértését kifejező új akaratnyilatkozat szükséges-e.
- 27 A kérdést előterjesztő bíróság fellebbviteli bírósággént dönt az alapjogvitában, és a meghozott határozat végleges.